

O PERSONALITATE UITATĂ A ȚĂRII FĂGĂRAȘULUI, CĂPITANUL VASILE STANCIU DE VIST (1821-1899)

ALEXANDRU BUCUR

al_bucur@yahoo.com

Asociația Națională „Cultul Eroilor”, Filiala Sibiu

A FORGOTTEN PERSONALITY OF FAGARAS COUNTY, CAPTAIN VASILE STANCIU DE VIST (1821-1899)

ABSTRACT

Vasile Stanciu was born in Vistea de Jos. He joined the army and he got the rank of captain, in time. He joined the regular army in Regiment 1 from Orlat. Beginning with 1851 he functioned in Regiment 46, in Deva (1851-1852) and in Seghedin (1853-1860). After he got to pension he dedicated himself to the teaching of frontier-guarding people of his native village.

Keywords: frontier guard, officer, regiment, fight, school, Vistea de Jos, Orlat, Sibiu.

Între personalitățile din vechea și importanta Țară a Făgărașului, un loc de seamă îi revine unui ofițer al *Regimentului grăniceresc* de la Orlat și luptător pentru cultură, Stanciu Șandru Vasile (**Fig. 1**). Despre respectivul personaj s-a scris extrem de puțin. Printre cei care au scos în evidență personalitatea mai sus menționată se numără doar Cornel Lupea și Alexandru Bucur¹. Alte date au apărut pe internet, copiate după materialul publicat de noi, fără însă a se respecta regulile de postare și citare. Chiar am fi curioși cine, dintre cei care au inserat pe internet datele despre Vasile Stanciu, a studiat în arhivele brașovene sau sibiene, pentru a obține informații despre acest brav bărbat!².

¹ Al. Bucur, C. Lupea, *Ofițerii români din Regimentul 1 grăniceresc român de la Orlat*, Sibiu, 2002, pp. 65-66;
https://ro.wikipedia.org/wiki/Regimentul_I_de_Graniță_de_la_Orlat_Lista_Ofițerilor_Rom_ani.

² https://ro.wikipedia.org/wiki/Vistea_de_Jos_Brașov; <http://obiective-turistice.romania-tourist.info/vistea-de-jos-brasov--detalii>. Textul și, mai ales, *Referințele* sunt copiate *ad literam* din lucrarea autorilor Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, pp. 65-66, fără însă a fi citată sursa din care s-au preluat informațiile.

În documentele vremii, numele lui Stanciu Vasile apare sub următoarele forme: Stancsu Basilius³, Stansu Basil⁴, Stantsu Basil⁵, Stancsu Basil⁶, Stanciu Șandru Basiliu de Vist⁷, Stanciu Basiliu⁸ și Stanciu Vasiliu⁹.

Nașterea, copilăria și adolescența. Vasile Stanciu s-a născut în localitatea Viștea de Jos¹⁰ la data de 2 februarie 1821, într-o familie de grăniceri. Mai mult ca sigur că a urmat cursurile școlii de grăniceri (trivială) din localitatea natală¹¹. Despre evoluția ulterioară, până la apariția sa în documente (1845), ca subofițer la *Compania a VIII-a*, în cadrul Regimentului de la Orlat, nu avem – încă – date.

Activitatea militară. Cariera militară a lui Vasile Stanciu este, și ea, destul de puțin cunoscută – la începuturi –, din cauza penuriei de informații. Cunoaștem doar că, între anii 1845-1847, cu gradul de plutonier (*"Feldwebel Basil Stantsu"*), a activat între cadrele militare din *Compania a VIII-a*¹². Considerăm că și-a început

³ *Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes*, Wien 1850 (în continuare, *Militär-Schematismus*, 1850), p. 321.

⁴ Idem, 1851, p. 268.

⁵ Idem, 1852, p. 300; Idem, 1854, p. 301; Idem, 1855, p. 301; Idem, 1856, p. 297; Idem, 1857, p. 297; Gustav Ritter Amon von Treuenfest, *Geschichte des k.u.k. Infanterie-Regimentes Nr. 46 Feldzeugmeister Géza Fhr. Fejérvary de Komlós-Kerestess. 1762 bis 1850 erstes Siebenbürger Romanen-Grenz-Infanterie-Regiment Nr. 16* (în continuare, GAT, *Geschichte 16*), Wien, 1890, pp. 308, 343, 372, 393 și Anhang, pp. XXIX-XXXVI.

⁶ *Militär-Schematismus*, 1853, p. 299; Idem, 1858, p. 277; GAT, *Geschichte 16*, p. 435 (specificat eronat, „Carl”).

⁷ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu (în continuare, S.J.A.N.SB), Fond *Comitetul pentru administrarea fondului fostelor școli grănicerești (1861-1920)* (în continuare, FSG), inv. 265, *Acte, Protocolul Conferinței din 22-24 aprilie 1863*.

⁸ *Ibidem*, *Protocolul ședinței din 14 ianuarie 1870; Protocolul ședinței reprezentanței generale din 26, 28 februarie și 1 martie 1871; Protocolul ședinței adunării reprezentanței generale din 8 mai 1871*.

⁹ *Ibidem*, *Protocolul ședinței comitetului din 13 noiembrie 1870*.

¹⁰ Sediul al *Companiei a VIII-a* (1766-1851), care avea în componere localitățile: Arpașu de Jos și Arpașu de Sus (ambele din actualul județ Sibiu), Drăguș, Olteț (fost Beșimbac), Ucea de Jos, Ucea de Sus și Viștea de Sus (din actualul județ Brașov); E. Wagner, *Historisch-statistisches Ortsnamenbuch für Siebenbürgen*, Köln-Wien, 1977; Joseph Benigni, *Statistische Skizze der Siebenbürgische Militargrenze*, Hermannstadt, 1816, pp. 20, 157-181; I. Iordan, P. Gâtescu, D. I. Oancea, *Indicatorul localităților din România*, București, 1974; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 15; Al. Bucur, *Granița militară orlăneană, între calvar și beneficiu* (în continuare, Al. Bucur, *Granița*), în „Istorie și tradiție în spațiul românesc”, vol. VI, Sibiu, 2006, pp. 77-91; Al. Bucur, *Școlile grănicerești de pe teritoriul fostului regiment de la Orlat (1871-1921)* (în continuare, Al. Bucur, *Școlile*), Sibiu, 2010, p. 29; Al. Bucur, *Contribuții la istoria învățământului brașovean. Școlile de grăniceri și grănicerești (1773-1921)*, (în continuare, Al. Bucur, *Contribuții BV*), în „Acta Terrae Fogarasiensis”, III, Alba Iulia, 2014, p. 355.

¹¹ Construită în anul 1826. S.J.A.N.SB, FSG, *Acte*, documentul (în continuare, D.) 128 din 1896; Nicolae Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944, p. 219; Al. Bucur, *Școlile*, pp. 36, 80, 269; Idem, *Contribuții BV*, p. 374.

¹² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brașov (în continuare, S.J.A.N.BV), Fond 168.

activitatea militară cu mai mult timp în urmă, în anul 1838 sau, cel târziu, în anul 1841. În plină revoluție transilvăneană, la data de 19 octombrie 1848 a fost avansat la gradul de sublocotenent clasa 2, împreună cu alți subofițeri români, alături de care își va desfășura activitatea viitoare. Enumerăm aici pe: Ioan Poplăcean, Ioan Păsărar, Nicolae Ripoșan, George Strâmbu, Teodor Stanislav, Nicolae Șandru, Ioan Receanu și Ludovic Roman¹³. În urma participării la luptele cu insurgenții, dar și a vitejiei dovedită pe câmpul de onoare, în 16 februarie 1849 a fost avansat – la excepțional – la gradul de sublocotenent clasa 1. Alături de el au fost avansați la același grad – tot la excepțional – și alți români, dintre care enumerăm pe: Ioan Păsărar, Nicolae Ripoșan, George Strâmbu, Teodor Stanislav, Nicolae Șandru, George Cozgarea, Ioan Dobrin și Rachieru Grigore¹⁴.

În momentul retragerii trupelor austriece spre Cerneți (jud. Mehedinți), la 20/21 martie 1849, în Țara Românească, după confruntările cu armata victorioasă a generalului Josef Bem, a făcut parte din batalionul condus de maiorul Joseph Festertreu von Riebel¹⁵, alături de sublocotenentii Mânzat, Urs, Rachieru, Morar, Cozgarea, Strâmbu, Stoia și Roman, dar și de alți ofițeri români și austrieci, cât și trupă¹⁶. A avut de suferit, alături de toți cei din tabăra de la Cerneți – între 18 aprilie și 23 iunie 1849 –, din cauza căldurii persistente, alimentației de proastă calitate, presiunii nervoase (datorată marșurilor epuizante anterioare și a gărziilor de noapte), condițiilor precare de viață, lipsa unei minime igiene, aglomerației, bolilor ș.a. De la Cerneți s-a întors în Transilvania la data de 14 iulie, prin Rucăr-Bran¹⁷.

Din toamna anului 1849, până inclusiv în 1850¹⁸, a fost comandantul *Companiei a VII-a* de la Racovița¹⁹, fiind al treilea comandant român al respectivei subunități²⁰. După desființarea regimentului orlățean și-a continuat activitatea în

¹³ GAT, *Geschichte* 16, p. 308; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, passim.

¹⁴ GAT, *Geschichte* 16, p. 343; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, passim.

¹⁵ Ofițer care a activat în *Regimentul de la Orlat* în perioada 1823-1850. GAT, *Geschichte* 16, Anhang, pp. XVIII-XXVIII.

¹⁶ GAT, *op. cit.*, pp. 366, 372; Al. Bucur, *Prezența grănicerilor din Regimentul de la Orlat la Dunăre, în 1849*, în „Dunărea și Marea Neagră în spațiul euroasiatic. Istorie, relații politice și diplomație”, II, Constanța, 2014, pp. 55-59.

¹⁷ GAT, *op. cit.*, pp. 370-374; Al. Bucur, *op. cit.*, pp. 55-59.

¹⁸ *Militär-Schematismus*, 1850, p. 321.

¹⁹ *Compania a VII-a* avea în compunere localitățile: Racovița, Porumbacu de Jos, Porumbacu de Sus și Scoreiu, toate din actualul județ Sibiu; E. Wagner, *op. cit.*; J. Benigni, *op. cit.*, pp. 20, 157-181; I. Iordan, P. Gâstescu, D. I. Oancea, *op. cit.*; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 15; Al. Bucur, *Granița*, pp. 77-91; Al. Bucur, *Școlile*, p. 29.

²⁰ Primul a fost Mihai Tulbaș (1829-1832, originar din Veștem, jud. Sibiu), iar al doilea – probabil – David Urs de Margina (1849, originar din Mărgineni, jud. Brașov). Ultimul comandant a fost tot un român, Ioan Poplăcean (1850-1851). S.J.A.N.BV, Fond *Vicariatul greco-catolic Făgăraș*, D. 29 din 1850; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, pp. 59-60, 65, 79-80; https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_comunei_Racovița#Comandantii_Companiei_a_VII-a.

rândurile *Regimentului nr. 46 de linie* (infanterie)²¹. Astfel, între 1 aprilie 1851-31 decembrie 1852, a activat în garnizoana Deva, alături de următorii colegi români cu același grad: George Strâmbu junior; Ioan Urs de Margina; Ioan Vornica; George Strâmbu senior și Constantin Stejar. Transferul lor s-a realizat printr-un ordin din 16 februarie 1851²².

Începând cu data de 1 ianuarie 1853, până la pensionare (1 septembrie 1860), și-a desfășurat cariera militară în garnizoana Seghedin, unde a fost cantonat mai sus amintitul regiment²³. În cursul anului 1851 a deținut și funcția de adjutant de batalion²⁴. Între anii 1852-1858 avea gradul de locotenent²⁵, iar, din anul 1859 până la data de 1 septembrie 1860, pe cel de căpitan clasa 1²⁶. Tindem să credem că a fost avansat la excepțional, din cauză că nu a deținut deloc gradul de căpitan clasa 2. Prin urmare, a fost avansat – probabil – la excepțional, după participarea la războiul austro-franco-sard, din anul 1859²⁷.

Activitatea din cadrul Școlilor grănicerești. A fost cea mai prolifică perioadă din viața bravului căpitan Vasile Stanciu. Datele oferite de Arhivele sibiene ne permit să scoatem în evidență zbatările, eforturile și lupta acestui brav român, pentru implementarea unui învățământ românesc de calitate, în satul natal, Viștea de Jos (Viștea Inferioară).

După pensionare îl întâlnim semnându-se „*c. r. căpitanu pensionatu*”, cu predicatul „*de Vist*”, ca participant la *Conferința generală* de la Sibiu, din 22-24 aprilie 1863, reprezentant al *Companiei a VIII-a*, alături de locotenentul pensionat Nicolae Cârje și de alți foști grăniceri (**Fig. 2**)²⁸.

În anul 1866, la data de 28 octombrie, la Sibiu, s-a numărat printre semnarii unui document prin care se protesta împotriva acțiunilor mârșave ale sașilor de a-și însuși pe nedrept munții²⁹ care au aparținut grănicerilor³⁰. La data de

²¹ GAT, *op. cit.*, p. 392.

²² *Militär-Schematismus*, 1852, p. 300; GAT, *op. cit.*, pp. 392, 393, 398; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 65; Al. Bucur, Vasile Mărculeț, *Ofițeri români din Regimentul nr. 46 la Deva (1851-1853)*, în „Sargetia”, s.n., V, 2014, pp. 195-206.

²³ GAT, *op. cit.*, p. 400; Al. Bucur, V. Mărculeț, *op. cit.*, pp. 195-206.

²⁴ *Militär-Schematismus*, 1851, p. 268.

²⁵ GAT, *op. cit.*, p. 392 și Anhang, p. XXX-XXXV.

²⁶ *Ibidem*, p. 435 și Anhang, p. XXXVI.

²⁷ *Ibidem*, p. 392, Anhang, p. LXIX.

²⁸ S.J.A.N.SB, *FSG, Acte, Protocolul conferinței ținute în Sibiu din 22-24 aprilie 1863 și Protocolul ședinței comitetului din 2 mai 1863*; Emil Micu, *Contribuțiuni la istoricul regimentului grăniceresc întâi valah*, București, 1943, pp. 87-89. Constantin Stezar, *Cronica Comunei Iina*, mss., p. 41; Idem, *Cronica Comunei Jinna*, mss., Sibiu, 1899, p. 56; Al. Bucur, *Școlile*, pp. 41-43; C. Stejar, *Cronica grănicerească (1763-1888)*, Brăila, 2014, p. 90.

²⁹ Cunoscuți sub numele de *Munții revendicați*. C. Stezar, *Cronica Comunei Iina*, mss., pp. 33-3; Idem, *Cronica Comunei Jinna*, mss., Sibiu, 1899, pp. 44-51; *Memoriul fostului Regiment I român de grănițeri relativ la Munții revendicați, pe cari i-au stăpânit grănițerii*

5 decembrie a aceluiași an, la Făgăraș, ia parte la întocmirea unui protocol privitor la *Fondul scolastic*³¹. În anul 1869, la 11 ianuarie, participa la ședința *Comitetului administratoriu*, fiind membru al acestuia, dar și efor al școlii grănicerești din Viștea de Jos. A participat activ și la ședințele din anul 1870, la care a făcut propuneri importante pentru buna desfășurare a activității școlilor. La cea din 26, 28 februarie și 1 martie, a fost ales în comisia de compunere și înaintare a unei cereri speciale către Ministerul de Culte și Instrucțiune Publică de la Buda³².

A participat și la a patra *Conferință generală* de la Sibiu. Aceasta a avut loc între 8-11 mai 1871 și merită a fi scoasă în evidență ca fiind una dintre cele mai semnificative și rodnice pentru școlile grănicerești. Adunarea menționată a realizat următoarele probleme: a numit comisiile care s-au deplasat pe teren și au inventariat școlile în care urma să se desfășoare învățământul; a elaborat planul general de învățământ care urma să fie implementat în școlile grănicerești; a hotărât înființarea de *Eforii Școlare Locale*; a stabilit dotarea școlilor grănicerești cu toate mijloacele necesare desfășurării învățământului, în anul școlar 1871-1872, așa cum cerea legea, și salarizarea învățătorilor care urmau să predea în acestea; a ales un nou comitet. Considerăm importantă prezentarea noului comitet deoarece acesta va juca un rol decisiv în demararea învățământului grăniceresc. Acesta era compus din: președinte – colonelul David Urs; vicepreședinte – căpitanul Constantin Stejar; membri: maiorul Ioan Novac de Hunedoara, căpitanul Vasile Stanciu și oficialii Ioan Tulbaș, Vasile Ardeleanu și Ioan Poparad; membri supleanți: căpitanul Teodor Stanislav, locotenentul Paul Străulea și oficialul Mihai Iechim; secretar: Visarion Roman; membri de onoare: Ioan Hanea, Ioan Rusu, Ioan Popescu, Ioan Papiu și Ioan Borcea.

Acestui comitet i-au revenit nenumărate sarcini, una mai importantă și mai dificilă decât cealaltă. Cele care urmau a fi rezolvate cât mai urgent vizau amenajarea vechilor localuri de școli, dar și construirea altora noi, dotarea acestora

dela 1769 până la 1864, când au fost dați în mod ilegal „Universității săsești”, familiei grofești Kendeffy și altor proprietari „nemeși” din Ardeal, Sibiu, 1924, passim; Al. Bucur, *Școlile*, pp. 40-41, 43-45; C. Stejar, *op. cit.*, pp. 78-84.

³⁰ S.J.A.N.SB, FSG, Acte, *Provocațiunea comitetului administratoriu al fondului scolastic*, dată în Sibiu în 28 octombrie 1866.

³¹ *Ibidem*, *Protocolu din 5 decembrie 1866 luat în Urbea Fagarașiu despre consultarea și dechiarățiunea reprezentanților reuniți ai foștilor grănișieri în cauza fondului lor scolastic mai înainte disu fondu de montură.*

³² *Ibidem*, *Protocol din 14 ianuarie 1870, Protocol din 19 aprilie 1870, Protocolul ședinței reprezentanței generale din 26, 28 februarie, 1 martie 1870*; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 66.

cu mobilierul necesar, rechizitele cerute, manualele școlare, recrutarea învățătorilor care să predea în școlile grănicerești, organizarea învățământului etc.³³.

Pentru a cunoaște starea fiecărei școli care urma să fie trecută în rândul școlilor grănicerești, forul de la Sibiu a solicitat acestora câte un *Conspect despre starea școlii*, privind: starea școlii, dacă aceasta este suficient de încăpătoare pentru toți copiii apti a o frecventa, dacă este frecventată și de fete, și dacă instruirea acestora se realizează, conform legii, separat de a băieților etc. Referitor la învățătorii care activau în școlile existente, se solicitau următoarele date: pregătirea acestora, dacă sunt numiți prin decret, baza legală prin care li s-a stabilit salariul, dacă au drept la locuință, dacă sunt cunoscători ai limbii germane sau maghiare.

În baza datelor obținute, la adunarea generală din perioada 8-11 mai 1871 s-a hotărât constituirea a două comisii care să se deplaseze pe teren pentru a verifica cele relatate în conspectele primite. Comisiile urmau să plece în fostul teritoriu grăniceresc, astfel: una pentru fostele companii vestice (I-V)³⁴, compusă din căpitanul pensionar Iovian Brad și maiorul pensionar Ioan Novac³⁵ și una destinată fostelor companii estice (VI-XII), formată din baronul David Urs, căpitanul pensionar Vasile Stanciu³⁶ și oficialul Ioan Poparad³⁷. Comisarii nominalizați în cele două comisii erau împuterniciți să se deplaseze în toate cele 82 de localități care au făcut parte din fostul *Regiment 1 grăniceresc* de la Orlat, pentru a constata, la fața locului, toate problemele referitoare la înființarea școlilor care urmau a fi susținute din *Fondul școlar*. La terminarea periplului lor, comisiile au pus la dispoziția comitetului următoarele documente: *Conspecte despre averea mobilă și imobilă a școlilor care urmau a fi transformate în școli grănicerești; Consemnarea învățătorilor și a pregătirii acestora; Starea fostelor cvartire ofițerești*, propozabile a fi transformate în localuri școlare; *Consemnarea reparațiilor necesare la localurile școlilor existente și, în special, a celor a căror reparare se impunea a fi realizată rapid; Situația fostelor școli naționale din perioada graniței militare*³⁸.

³³ S.J.A.N.SB, *FSG, Protocolul adunării generale din 8-11 mai 1871, Protocolul ședinței comitetului din 12 mai 1871 și Protocolul ședinței comitetului din 30 iulie 1871*; C. Stejar, *Cronica Comunei Iina*, pp. 44-46; Idem, *Cronica Comunei Jinna*, pp. 59-61; E. Micu, *op. cit.*, pp. 90-92. Al. Bucur, *Școlile*, pp. 46-47; C. Stejar, *Cronica grănicerească (1763-1888)*, pp. 94-96.

³⁴ S.J.A.N.SB, *FSG, Relațiuni despre starea școlilor din aripa dreaptă a fostului regiment 1 român*.

³⁵ O biografie a acestora, la Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, pp. 24-26, 50-51.

³⁶ *Ibidem*, pp. 81-93, 65-66.

³⁷ S.J.A.N.SB, *FSG, Protocolul ședinței comitetului din 30 iulie 1871 și Protocolul ședinței comitetului din 15 noiembrie 1871*.

³⁸ Școli cu predare în limba română, frecventate atât de băieți, cât și de fete, spre deosebire de cele comunale care erau frecventate doar de băieți și, în care, învățământul se efectua în limba germană. Al. Bucur, *Școlile*, p. 60.

Odată cu înființarea *Școlilor grănițerești* în 1871, s-a dedicat acestora, și, în special, celei din satul său natal, căreia i-a consacrat „o îngrijire neadormită”. A purtat o corespondență intensă, în funcția de vicepreședinte al *Eforiei Școlare* din Viștea, cu *Comitetul* din Sibiu (**Fig. 3**)³⁹. Între anii 1871-1880 a fost și membru al *Comitetului administratoriu* al acestor școli⁴⁰. A militat consecvent pentru ridicarea unui nou local de școală în Viștea de Jos (**Fig. 4**), acțiune materializată între anii 1878-1879. Încă din vara anului 1878, dată fiind starea precară a vechiului local de școală din 1826, s-a impus înălțarea altuia nou, proiectat a fi construit pe *Ulița Drăgușului*⁴¹, întreaga construcție – dar și repararea celei vechi – costând 6.979 florini⁴². Localul a fost inaugurat la data de 1 noiembrie 1879, odată cu începerea noului an școlar, cel vechi rămânând doar locuință pentru învățători⁴³. Pe băncile școlii viștene au studiat și copii din localitățile învecinate sau mai îndepărtate ca: Viștea de Sus, Corbi, Scoreiu, Sâmbăta de Sus, Fofeldea, Feldioara și altele⁴⁴.

Pe lângă activitatea din cadrul școlilor grănicerești, menționăm faptul că Vasile Stanciu a fost și membru în comitetul de conducere al băncii *Furnica* din Făgăraș, din anul 1883, alături de alți intelectuali de marcă⁴⁵.

La data de 12 octombrie 1899, Vasile Stanciu a plecat să-și întâlnească strămoșii. A decedat și a fost îngropat în satul natal⁴⁶, pe care l-a iubit și prețuit. Un impozant obelisc din marmură roșie, păstrat până în zilele noastre, străjuiește mormântul acestui brav bărbat.

Bibliografie:

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brașov, Fond 168.

IDEM, Fond *Stare civilă, Viștea de Jos, Registru morți* (1895-1901).

IDEM, Fond *Vicariatul greco-catolic Făgăraș*.

³⁹ S.J.A.N.SB, *FSG, Acte*, D. 1651 din 13 decembrie 1872, D. 16 din 8 ianuarie 1873, D. 28 din 13 ianuarie 1873, D. 38 din 21 ianuarie 1873, D. 623 din 13 iulie 1875 etc.

⁴⁰ *Ibidem*, *Protocolul adunării generale din 8-11 mai 1871, Extras din Raportul despre starea școlilor grănicerești la finele anului școlastic 1873-1874, Protocolul ședinței comitetului din 24 martie 1877; George Bariț și contemporanii săi*, vol. III, București, 1976, p. 276; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 66.

⁴¹ S.J.A.N.SB, *FSG, Acte*, D. 459 din 21 iunie 1878.

⁴² *Ibidem*, D. 432 din 12 iunie 1879, *Protocolul ședinței comitetului din 19 iulie 1878, Protocolul ședinței comitetului din 13 noiembrie 1879*, D. 128 din 1896.

⁴³ *Ibidem*, D. 987 din 17 noiembrie 1879, *Protocolul ședinței comitetului din 2 decembrie 1879*; Al Bucur, *Școlile*, pp. 80, 271.

⁴⁴ S.J.A.N.SB, *FSG, Acte*, D. 132 din 11 februarie 1875.

⁴⁵ Nicolau Aron, *Monografia bisericilor, școalelor și reuniunilor române din Făgăraș*, Făgăraș, 1913, pp. 139, 142.

⁴⁶ S.J.A.N.BV, Fond *Stare civilă, Viștea de Jos, Registru morți* (1895-1901).

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond *Comitetul pentru administrarea fondului fostelor școli grănicerești (1861-1920)*.

George Bariț și contemporanii săi, vol. III, București, 1976.

Memoriul fostului Regiment I român de grănițeri relativ la Munții revendicați, pe cari i-au stăpânit grănițerii dela 1769 până la 1864, când au fost dați în mod ilegal „Universității săsești”, familiei grofești Kendeffy și altor proprietari „nemeși” din Ardeal, Sibiu, 1924.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1850.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1851.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1852.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1854.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1855.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1856.

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1857.

Constantin STEZAR, *Cronica Comunei Iina*, mss.

IDEM, *Cronica Comunei Jinna*, mss., Sibiu, 1899.

IDEM, *Cronica grănicerească (1763-1888)*, Brăila, 2014.

Nicolae ALBU, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944.

Nicolau ARON, *Monografia bisericilor, școalelor și reuniunilor române din Făgăraș*, Făgăraș, 1913.

Joseph BENIGNI, *Statistische Skizze der Siebenbürgische Militargrenze*, Hermannstadt, 1816.

Alexandru BUCUR, *Contribuții la istoria învățământului brașovean. Școlile de grăniceri și grănicerești (1773-1921)*, în „Acta Terrae Fogarasiensis”, III, 2014.

IDEM, *Granița militară orlățeană, între calvar și beneficiu*, în „Istorie și tradiție în spațiul românesc”, vol. VI, Sibiu, 2006, pp. 77-91.

IDEM, *Prezența grănicerilor din Regimentul de la Orlat la Dunăre, în 1849*, în „Dunărea și Marea Neagră în spațiul euroasiatic. Istorie, relații politice și diplomatie”, II, Constanța, 2014, pp. 55-59.

IDEM, *Școlile grănicerești de pe teritoriul fostului regiment de la Orlat (1871-1921)*, Sibiu, 2010.

Al. BUCUR, Cornel LUPEA, *Ofițerii români din Regimentul I grăniceresc român de la Orlat*, Sibiu, 2002.

Al. BUCUR, Vasile MĂRCULEȚ, *Ofițeri români din Regimentul nr. 46 la Deva (1851-1853)*, în „Sargetia”, s.n., V, 2014, pp. 195-206.

Emil MICU, *Contribuțiuni la istoricul regimentului grăniceresc întâi valah*, București, 1943.

Gustav Ritter Amon von TREUENFEST, *Geschichte des k.u.k. Infanterie-Regimentes Nr. 46 Feldzeugmeister Géza Fhr. Fejérvary de Komlós-Kerestess. 1762 bis 1850 erstes Siebenbürger Romanen-Grenz-Infanterie-Regiment Nr. 16*, Wien, 1890.

E. WAGNER, *Historisch-statistisches Ortsnamenbuch für Siebenbürgen*, Köln-Wien, 1977.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_comunei_Racovița#Comandanții_Companiei_a_VII-a.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Regimentul_I_de_Granită_de_la_Orlat_Lista_Ofițerilor_Români.

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1 – Vasile Stanciu spre sfârșitul vieții și semnătura lui.

Fig. 2 – Semnăturile membrilor participanți la *Conferința generală* de la Sibiu, din 22-24 aprilie 1863.

Fig. 3 – Corespondența lui Vasile Stanciu cu *Comitetul Administrativ*.

Fig. 4 – Școala din Viștea de Jos, în anul 1980.

*Vasile Stanciu Fardă de vîd
C.T. Capitan pensionat.*

Fig. 1 – Vasile Stanciu spre sfârșitul vieții și semnătura lui

scrierea din 12. ora. la Sibiu la 24. aprilie
1863.

Membru Conferinței

<i>1^a Companie</i>	<i>2^a Companie</i>
Dionys. Dregay (Capitan)	Barbu Stanciu Fardă de vîd
Alfred Dregay	C.T. Capitan pensionat
Alfred Dregay	Nicolae Stanciu
Alfred Dregay	C.T. Capitan pensionat
<i>3^a Companie</i>	<i>4^a Companie</i>
Nicolas Stanciu	Michael Stanciu
C.T. Capitan pensionat	C.T. Capitan pensionat
Alfred Dregay	Alfred Dregay
<i>5^a Companie</i>	<i>6^a Companie</i>
Alfred Dregay	Alfred Dregay
C.T. Capitan pensionat	C.T. Capitan pensionat
Alfred Dregay	Alfred Dregay
<i>7^a Companie</i>	<i>8^a Companie</i>
Alfred Dregay	Alfred Dregay
C.T. Capitan pensionat	C.T. Capitan pensionat
Alfred Dregay	Alfred Dregay
<i>9^a Companie</i>	<i>10^a Companie</i>
Alfred Dregay	Alfred Dregay
C.T. Capitan pensionat	C.T. Capitan pensionat
Alfred Dregay	Alfred Dregay

Fig. 2 – Semnăturile membrilor participanți la Conferința generală de la Sibiu, din 22-24 aprilie 1863

Onorabilului Comitet Administrativ
 al școlii locale, prezintă
 la scriere

Președintele școlii locale Vasile Stanciu
 prezintă necesitatea, de a avea de la
 direcțiunea școlară - cu titlu de a dădu-
 gate - urm. rapoarte, -

Rapoartele, direcțiunii școlare următoare:

I. Pre acceptat, se alătură în original, sub
 însoțirea, destinația pentru muzeu.
 Terenul divizând, în care se afla ar-
 chiva, biblioteca și sediul direcțiunii
 de învățământ școlar, ca și 4.
 flugi, au fost pentru acuma gata, -

Vărmă la cunoștință, cum că acești
 învățământ școlar ocupat prin muzeu.
 Terenul secundar, Georgiu Buzăne-
 scu, am cerut de la acești deșin-
 urile rapoarte, care se alătură
 în original, sub C.

Vărmă în pre S. Fauran 873.

Vasile Stanciu
 v. Stanciu, școlar.

Fig. 3 – Corespondența lui Vasile Stanciu cu *Comitetul Administrativ*

Fig. 4 – Școala din Viștea de Jos, în anul 1980